

דברי הימים

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

נלקח מספר "שערי חיים" על פרשיות השבוע של מורינו הרה"צ שליט"א

זמני השבת

- הדלקת הנרות: 5:37
- מנחה וקבלת שבת: 5:52
- פירות טיש: 9:45
- עלות השחר: 6:27
- הנץ החמה: 7:39
- דף היומי: 8:00
- שחרית: 9:00
- סופ"ז ק"ש: 9:35 - 10:11
- מנחה וסעודה ג': 5:40
- מוצאי שב"ק: 6:41
- מוצאי שב"ק ר"ת: 7:04

זיכוי הרבים

רכשו לכם זכות הפצת הגליון 'דברי חיים' להצלחה ולסיד"ש בכל העניינים או להנצחת קרוביכם.

kehiladivreichaim@gmail.com

נדבת

הדפסת הגליון והפצתו

לעי"נ

האשה החשובה והכבודה מרת יהודית חנה מקסוול ע"ה בת הר"ר שלמה וויט צ"ל נלב"ע כ"ז ניסן התשנ"ב

גדולה הכנסת אורחים

רבי יחיאל מאיר מגוסטנין היה מהדר במצוות הכנסת אורחים. פעם אחת לביל שבת חזר ר' יחיאל מאיר אל ביתו מבית הכנסת. לאחר שכבר נכנס אל ביתו בא הגבאי אליו ואמר, כי כעת ראה אורח אחד שנשאר בבית הכנסת. מיד חזר הרבי אל בית הכנסת והביא את האורח אל ביתו. האורח היה לבוש בגדים דוחים ומשונפים והוא עצמו היה מגושם ומלוכלך כל כך, כאילו זה עתה התגולל באשפה. ריחו היה כה רע עד שאי אפשר היה לעמוד במחיצתו, וכל שכן להסב עמו לסעודה על ידי השולחן. אף על פי כן, קיבלו ר' יחיאל מאיר בסבר פנים יפות, והזמינו אל השולחן. אך תחילה יש לומר ולשיר "שלום עליכם", כפי שנהוג. ראה ר' יחיאל מאיר כי האיש אינו אומר את המילים. שאל: "מדוע אין אתה אומר 'שלום עליכם'?" ענה האורח כי אינו יודע לומר.

אחר כך הגיש הרבי כוס לאיש, כדי שיעשה קידוש. "איני יודע כיצד", אמר האיש. עמד ר' יחיאל מאיר ואמר עם האיש את מילות הקידוש, מילה במילה. הגיעה העת ליטול ידיים לסעודה. אך האיש לא בירך את ברכת "נטילת ידיים" - "איני יודע כיצד", אמר. גם בפעם הזאת אמר הרב עמו את הברכה, מילה במילה. וכך עשה גם בברכת "המוציא".

לבסוף ישבו לאכול. פתח האיש את פיו ואכל כאחד הגורגנים, שלא כדרך בני אדם. תחילה טרף האיש את החלה שהייתה על השולחן ואכלה כולה. ר' יחיאל מאיר ציווה למשרתו להביא חלה נוספת וגם אותה בלע האיש ואכלה. כשראה הצדיק זאת, ציווה שיביאו לפניו גם חלה שלישית ולאחמ"כ הובאו לשולחן כל החלות שהוכנו עבור בני הבית לכל השבת ואת כולן טרף האיש ואכלן. גם כשהביאו חלות מן השכנים בלע האיש את החלות ולא הותיר מהן דבר.

בתוך כך התנמנם האורח מתוך אכילה ושתייה, עד שחטפתו שינה עמוקה. ניערו אותו כדי שיברך את ברכת המזון, אך הוא סירב, ועשה עצמו כמי שאינו מבין מה שאומרים לו. בבגדיו המטונפים ובנעליו המלוכלכות באשפה השליך האיש את גופו על הספה היפה, וטיף את הריפוד שעליה. כל אותה השעה לא היה נראה אפילו שמץ של כעס על פניו של ר' יחיאל מאיר, רק התנהג עם האורח בחיבה, ושמה על שהזמין לו השם יתברך מצווה חשובה של הכנסת אורחים. בטרם שכב לישון בא שוב אל האורח כדי לראות מה מצבו, ונטל מלבושים חמים לכסותו היטב, כדי שיחם לו.

בבוקר נכנס ר' יחיאל מאיר אל החדר לראות אם עדיין ישן האורח, והנה אין האורח בבית. נעלם האיש ולא נותר כל רושם ממנו בבית. שלח הרב שליחים לשאול על האורח, להיכן הלך ולאן פנה, אך איש לא ראה או שמע על האורח. בכל העיר לא היה אדם שראה את האורח, לא לפני השבת וגם לא ביום השבת. הבין ר' יחיאל מאיר כי מן השמים שלחו לו אורח זה, כדי לנסותו במצוות הכנסת אורחים.

אחת מהמצוות החשובות והבולטות שבתוך מערכת המצוות שבין אדם לחבירו, היא מצוות הכנסת אורחים. וכל כך גדולה חשיבותה, עד שייחודה לה התורה פסוקים רבים כדי ללמדנו באופן מפורט כיצד קיים אברהם אבינו עליו השלום מצוות הכנסת אורחים. ואם כך ראוי שגם אנו נעקוב מעט אחר דרכו של אברהם אבינו בקיום מצווה זו. ראשית העיתוי, שלושה ימים לאחר שמל את בשר ערלתו, בעודו חולה מחמת המילה, כבר יצא אל פתח אוהלו לחפש אורחים. וכשראה לשמחתו שלושה אנשים, שכח את מחלתו, ומיד רץ לקראתם והפציר בהם לבוא ולהתארח בביתו. וכל ילד קטן יודע מי היו אורחים אלו. וכן אברהם אבינו ידע לאחר מכן, שהיו אלה מלאכים, אולם כאשר רץ לקראתם, חשב שהם אנשים פשוטים.

יתר על כן, מספרים חז"ל שהם נדמו לו כערבים הנוהגים להשתחוות לעפר שברגליהם, מין סוג מגונה במיוחד של עבודה זרה, וכדי להסירם מסעותם, ביקש מהם שירחצו את רגליהם. אך מכל מקום עובדה זו, ההופכת את האורחים הללו לאנשים מן הרמה הנמוכה ביותר, לא הפריעה לאברהם אבינו, שאף על פי כן רץ לקראתם, והכניסם לביתו בשמחה, ושחט לכבודם פרים, והגיש להם חמאה וחלב. לאחר אותה הכנסת אורחים מופלאה התבשר אברהם אבינו על הולדת יצחק בנו.

בדומה לזה מספרים על אביו של הבעל שם טוב, רבי אליעזר, שהיה מהדר מאוד במצוות הכנסת אורחים, והיה מעמיד שליח בשכר בקצה הכפר, כדי שיזמין אל ביתו את עובדי האורח העניים. והיה מאכילם ומשקם ונותן להם צורכי לינה בעין יפה. בשמיים התעוררה שמחה גדולה ממעשי הטובים של רבי אליעזר, עד שבא השטן וקיסרג ואמר, שכדי לדעת אם מעשי אכן לשם שמיים, יש צורך לנסותו. והוחלט לנסותו, אלא שבזכות המצווה ריחמו עליו וקבעו, שלא השטן ינסהו אלא אליהו הנביא.

בשבת אחת אחר הצהריים, הגיע אל ביתו של רבי אליעזר, יהודי עובר אורח, תרמילו על כתפו ומקלו בידו. מחלל שבת גמור. וכדי שיהיה ברור שהשבת לא נשכחה ממנו, ברך העני את רבי אליעזר בברכת שבת שלום חגיגית. רבי אליעזר לא רצה לבייש את העני, ולכן העלים עינו מחילול השבת, והזמינו לסעודה, ונתן לו מכל טוב. גם למחר, כשנפרד ממנו, לא גער בו, אלא בחביבות רבה נפרד ממנו לשלום. ואף הוסיף, שמעתה, בכל פעם שיעבור במקום, יוכל לבוא ולהתארח בביתו. באותה שעה נתגלה אליהו הנביא בפני רבי אליעזר, וכישר לו, שבזכות אהבת ישראל ומצוות הכנסת אורחים, עתיד להיוולד לו בן לעת זקנתו, שיאיר את עיני ישראל, הלא הוא רבי ישראל בעל שם טוב.

אמר בתלמוד (שבת קכז, ב), שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה, וכן אמר רבי יוחנן. גדולה הכנסת אורחים כהשכמת בית המדרש, ורב דימי מנהרדעא אמר: יותר מהשכמת בית המדרש. ובמסכת חגיגה (כז, ב) אמרו, שהשולחן שאדם מארח סביבו אורחים שקול כמזבח שבבית המקדש, והאוכל שמאכילים בו את האורחים, שקול כנגד הקורבנות שהיו מעלים על המזבח.

בליל חורף אחד, הגיע באמצע הלילה שליח אל ביתו של החוזה מלובלין כדי לבקש שיתפלל לרפואתו של חולה. באותה העת ישנו כל בני הבית, ואיש לא עצר את השליח מלבוא אל חדרו של הרבי. מצא השליח את הרבי ער, ונתן קוויטל ובו שם החולה. לאחמ"כ ביקש מה'חוזה' לאכול דבר מה ומיד אץ רץ הצדיק למטבח להביא דברי מאכל. גם כשביקש האורח י"ש התאמץ החוזה להביא לכבוד האורח. כשסיים לאכול ביקש מיטה לישון והרבי הביא כר וכסתות. שכב השליח בנידום. איש גם ומגושם היה השליח, ובשנתו הפיץ ריח רע בבית. כשקמו משמיו של הרבי משנתם, ראו את האיש ורצו לגרשו. אמר להם הרבי: "אל תגיעו בו. הניחו לו וישן עד שיקיץ בעצמו", והוסיף, "השם יתברך זימן לי מצווה של הכנסת אורחים, ואתם לא תניחו לי לקיימה?..."

הצורק

בשנת 2047 היה מילת אברהם אבינו והמעשה שמובא בתחילת הפרשה עם המלאכים וסדום, בשנת 2048 הלך אברהם לגור בארץ פלשתים למשך של 25 שנה, בשנת 2085 היתה עקידת יצחק ויצחק היה אז בן 37 שנה ואברהם היה בן 137 שנה, אמנם תוס' יבמות דף ס"א: הביא בשם מדרש דיצחק היה בן 26 בשעת העקידה, ולדברי תוס' רבקה שנוגד מיד אחר העקידה היתה בת י"ד שנה בשעה שלקחה יצחק ולא בת ג' כמבואר בשאר מדרשי חז"ל.

נחלקו הראשונים מתי היתה מילת אברהם, צפסיקתא דבתי וכן צפ"ש וזלוחה"ק מצואר דהמלאכים באו בחג הפסח ולכן אמר אברהם מהרי וגו' לושי ועשי עוגות, וכן בלוט כ' ומצות אפה ויאכלו, אמנם תוס' ר"ה דף י"א. בד"ה אלא, כתב די"א שהיה ביוכ"פ עיי"ש, ובאמת בשניהם מצינו בתורה שנקרא בשם עצם היום הזה [ביציאת מצרים ולגבי ועניתם את נפשותיכם].

וירא אליו ה':

הקשו המפרשים למה לא כתב וירא ה' אל אברהם, שבדרך כלל מצינו שמזכיר את השם וכאן לא הוזכר רק השם רק אליו בלבד, ועוד הקשו על מש"כ רש"י שבא לבקר את החולה ואח"כ הביא רש"י פירושו של ר' חמא שהיה יום שלישי למילה ובא לשאול בשלומו, ולכאורה זה כפל לשון דהיה אפשר להביא מיד דברי ר' חמא שהיה יום שלישי למילה ובא לבקרו, ולמה הוצרך רש"י להקדים שבא לבקר את החולה ואח"כ להביא שהיה יום השלישי למילה, וי"ל דידוע מה שאמרו חז"ל בנדרים דף מ. מנין שהשכינה שרויה למעלה ממסתו של חולה שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי, וא"כ הקב"ה מבקר כל חולה אפילו אינו אדם חשוב ובעל מדרגה, לכן הוזכר כאן וירא אליו ה' ולמה לא הוזכר שם אברהם להורות שהקב"ה בא לבקרו לא רק משום שהיה אברהם הצדיק אלא משום שהקב"ה בא לבקר כל חולה יהיה מי שהוא, ואח"כ הוסיף ר' חמא שהיה יום שלישי למילה ובא לשאול בשלומו, שזה היה ענין של הוספה יותר מהביקור חולים הרגיל, וזה היה לכבוד המצוה הגדולה שעשה והוא הברית מילה.

וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים עומדים עליו:

יש לדייק למה כתב התורה דוקא הלשון "עליו", ושמעתי מכנ' אלמור"ר ז"ל כי בא להורות לנו דרך במידת החסד, בדרך כלל כשעני בא אל עשיר אף שהעשיר נותן לו צדקה מכל מקום הוא מרגיש שהוא הנותן והמשפיע והעני המקבל, אבל האמת הוא שיותר מה שהעשיר עושה לעני עושה טובה עמו שמזכה אותו במצוה גדולה אשר הולך לקיים לעולם הבא עולם הנצח, והעני הוא המשפיע להעשיר, ואברהם אבינו כשהרגיש שבא אורחים אליו הרגיש שהם עליו שהם המשפיעים והוא המקבל, וזה עיקר גדלות של מידת החסד והצדקה.

באלוהי ממצא:

צפ"ש"י הוא שנתן לו עצה על המילה לכן נגלה בחלקו, והקשו כל המפרשים למה היה אברהם אבינו צריך לשאול עצה על המילה לאחר שצוה אותו השי"ת לעשותו, וצפ"ש עטרת שלמה ונלה"ק האלמור"ר מוה"ק ז"ל תי" עפ"ד רש"י בתחילת פרשת העקידה עה"פ קח נא את בניך אין נא אלא לשון בקשה עמוד לי בנסיון זו כדי שלא יצמרו הראשונות אין בהם ממש, ויש להבין א' למה היה הקב"ה צריך לבקש מאברהם ע"ז ממנ"פ אם זה נסיון אזי אברהם יש לו הבחירה לעשות כמו שרוצה, ב' אפילו אם לא יעמוד בנסיון זו האם בשביל זה הראשונות אין בהם ממש, ותי" שהכונה הוא שהקב"ה רצה שאברהם אבינו לא יעשה הענין בבהלה, כי לפעמים האדם נתרגש ונתפעל ועושה דבר חשוב, אבל אין זה מראה על עצמותו ומהותו שבעצם רוצה לעשותו, אלא "עס האט עהם געחאפט א נערוו", משא"כ מי שעושה דבר גדול ביישוב הדעת ולאחר התבוננות ה"ז סימן על אמיתית הכונה וזה מראה על מהותו, לכן אמר הקב"ה לאברהם עמוד לי בנסיון פי' על תעשה ענין זו בחפזון על בעמידה ביישוב הדעת כדי שלא יאמרו הראשונות אין בהם ממש שעשה הכל בבהלה ובשגעון, אלא זה יהיה הוכחה שהכל עשה ביישוב הדעת כי זה מהותו לעשות רצון הבורא ית"ש.

ובזה יובן למה שאל עצה על המילה, כמצואר צמח"ל שהטעם למה צריכים לספר ביציאת מצרים לבלי פסח בדרך שאלה ותשובה כי עיי"ז מתברר הדבר יותר, ולכן אברהם רצה שיעשה מעשה המילה ביישוב הדעת ובהתבוננות, לכן שאל

ממרא דרך שאלה ותשובה כדי שיתברר שעשה הענין ביישוב הדעת ולא בחפזון, וזה מראה על הכיבות הדבר אצל אברהם.

ויאמר אי אל נא תעבור מעל עבדיך:

ופרש"י שביקש מהקב"ה שימתיך עד שיכנס האורחים ומכאן אמרו חז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, וקשה מנא ידע אברהם דאמרינן האי כללא דגדולה הכנסת אורחים וכו', ומי' הגה"ק מהרי"ק משפיעלווקע ז"ל כי אברהם ראה שהקב"ה הוציא החמה מנרתיקה ונעשה חום גדול כדי שלא להטריחו באורחים, אמנם עתה שהקב"ה אצלו אם ההלכה הוא שבשעת קבלת פני השכינה אין לקבל אורחים היה אפשר לצנן אז השמש שלא יהיה חום כל כך כי בלאו הכי אינו יכול לקבל אורחים מחמת שהשכינה אצלו, וע"כ הבין אברהם שאפילו אם הקב"ה אצלו עדיין יש לקבל אורחים ולכן נשאר השמש חום גדול כדי שלא להטריחו.

עו"ל דמנא ידע דהכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, כי ברש"י בתחילת הפרשה כתיב ישב כתיב חסר ו' שביקש לעמוד אל' הקב"ה שב, ביאור הענין שהוא היה יושב ומצפה פתח האוהל לאורחים כיון שראה השכינה מיד עמד, אל' הקב"ה "שב" פי' תמשיך לישב בפתח האוהל כי זה יותר מקבלת פני השכינה, ולכן כתיב אח"כ וירץ לקראתם מפתח האוהל דהיינו מה שרץ לקראתם היתה בשביל ששמע שמהקב"ה שהוא משיך לישב בפתח האוהל.

ושמעתי צ"ס האלמור"ר הקדוש מהרצ"ל מצאנו ז"ל הי"ד דהצדיק מקדש את אבריו שרואה רק מה שצריך לראות, וכיון שאברהם אבינו ראה השלשה אנשים, א"כ הבין שאף שהוא עומד באמצע קבלת פני השכינה, אבל כיון שראה אותם בודאי מוכרח לראותם, ממילא וירא [לשון הבנה כמבואר ברש"י] וירץ לקראתם הבין שצריך לקיים הכנסת אורחים ולקבלם אפילו אם הוא באמצע קבלת פני השכינה.

ואקחה פת לחם:

היה צריך לכתוב ואתנה פת לחם, וי"ל דצדקה הוא טובה גדולה עבור הנותן ומצואר צוה"ק שאם הקב"ה אוהב א' ורוצה שינצל ממקרה רעה, מזכהו בעני הגון וצדקה מציל ממות, לכן רמז להם אברהם "ואקחה", דהיינו מה שאני נותן לחם צדקה וחסד זה מה שאני לוקח לעצמי לטובתי, וכן ויקחו לי תרומה שזה טובה לבני ישראל. עו"ל כי איתא בחז"ל שמין א' שאל את ר"ע אם הקב"ה רוצה שישראל יהיו נימולים למה לא ברא אותן נימולין, ותי" לו בא וראה לחם שהקב"ה ברא חטים ורוצה שהאדם יעבוד ויעשהו ללחם, כמו"כ הקב"ה ברא התינוק ערל ורוצה שיקיים מצוה של מילה, לכן אברהם שחשב שהם ערביים שבא לצחוק על המצוה שעשה, ולקח לחם להראותם כמו שהראה ר"ע לאותו מין הנ"ל.

יקח נא מעט מים:

הקשו המפרשים על אברהם אבינו גדול המעש והחסד למה קמץ על המים ואמר רק מעט מים, הלא בודאי היה לו הרבה מים, ושמעתי מהאלמור"ר מקלוזניצבורג ז"ל שתי' בדרך דרוש, שידוע טענת המלאכים בשעת קבלת התורה תנה הודך על השמים, אמר להם משה הלא אכלתם בבית אברהם בשר חלב וא"כ עברתם כבר על דברי תורה, והנה לכאורה בתורה לא כ' שאכלו בשר בחלב אלא שאברהם נתן לפניהם חמאה וכן בקה, ואולי אכלו חלב קודם בשר שזה מותר, אמנם בשו"ע סימן פ"ט כתב שאם אוכלין בשר אחר חלב צריכים לרחוץ הידים שיהיו נקיים לגמרי, לכן התחכם אברהם ונתן להם רק מעט מים לרחוץ הרגלים ולא יהיה מספיק לרחוץ בין חלב לבשר, כדי שאחרי כן יהיה למשה טענה שלא נזהרו ברחיצת הידים בין חלב לבשר, ומטעם זה נוהגין לאכול מאכלי חלב בשבועות כדי לזוהר במיוחד בהלכה זו שעל ידה זכינו להתורה הקדושה.

יקח נא מעט מים:

צפ"ש"י ע"י שליח, וקשה הא הכל עשה בעצמו ע"י זריות כי מצוה בו יותר מבשלוחו, וכאן עשה דוקא ע"י שליח, וראיתי לתרץ שאברהם חשב שהם עובדי ע"ז שהם משתחווים לאבק רגליהם לכן רצה לרחוץ הרגלים, והנה קיי"ל המבטל ע"ז צריך להיות דוקא עכו"ם ולא ישראל שאינו מאמין בע"ז, לכן הוצרך לעשות ע"י שליח דהיינו עכו"ם שהוא יבטל הע"ז.

יחדיו כדי שיצחק ישפיע על ישמעאל לטובה, אמר הקב"ה כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, כי יותר יש לחשוש שישמעאל ישפיע על יצחק מאשר להיפוך.

במעשה אברהם אבינו עם אבימלך, כתיב שאבימלך אמר לאברהם "השבעה לי באלקים הנה" לשון רבים, ופי' הרה"ק מהר"י מצנעלא ז"ל שאבימלך ביקש מאברהם שישבע בהרבה אילים שהיה לו לאבימלך, אבל אברהם השיב לו "אנכי אשבע" אני עושה שבועה רק בשם אנכי ה' אלקיך ולא בשאר דברים שאינם שוים כלום דהיום כאן ולמחר אינו, אבל הקב"ה חי וקיים לעולם ועד, ועל זה השיב אבימלך "לא ידעתי את הדבר הזה וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום", שמעולם לא שמעתי ממלך יחיד ומיוחד הקב"ה.

באלו מרא:

פרש"י שממרא היה לו הזכות שיבוא הקב"ה בחלקו מפני שנתן לאברהם עצה על המילה, והקטן כל המפרשים איך שייך לומר על ראש המאמינים שישאל לממרא לקיים מצות השי"ת, וכספר חזקוני כחזק ששאל אותם דעתם רק מפני שרצה לדעת אם להמשיך הידידות עמהם שאם יאמרו לו שלא יעשו יצטרך להיפרד מהם, וממרא היה היחיד שעמד אתו לכן נשאר יחיד של אברהם, ועוד כתב די"ל שעצה הוא מין רפואה כמבואר בשבת דף ע"ו לגבי שיעורי הוצאה בשבת עיי"ש וזהו שנתן לו עצה דהיינו רפואה כדי שלא ירגיש יסורים מן המילה, וזל"ס כתב ששאל אותם האם יעשה בפרהסיא או בצינעא, וממרא אמר לו שיהיה קידוש השם אם יעשה בפרהסיא.

יחידו גדול איתא בספה"ק מנחם ציון מהרה"ק הרבי רבי מנחם מענדל מרימונוב זצוק"ל שהמלאכים הגיע לאברהם בסוכות כמבואר במדרש על הפסוק והשענו תחת העץ, ונשאר שם עד פסח כמש"כ במדרש עה"פ ומצות אפה ויאכלו, ומיושב שני המדרשים, והיו המלאכים משך כל החורף אצל אברהם, ואולי יש רמז אחר תעברו בגימ' עה"כ עד בין הערבים ערב הפסח.

כאשת לוט כתיב ותבט אשתו מאחריה ותהי נציב מלח, ובפשטות הכונה שהיא נתהפכה למלח ומדברי הגמרא ברכות דף נ"ד: משמע דהנציב היתה קיימת בימיהם דאיתא שם הרואה אותה מברך ברוך דין האמת, ובפרקי דר"א איתא שבכל יום הבהמות אוכלין את הנציב מלח ובבוקר הבא שוב נעשית נציב, אמנם ראיתי בארנאל וכן בספר חזקוני שכתב דביאור הפסוק הוא ותבט אשתו מאחריה ותהי כל ארץ סדום נציב מלח.

והי' פקד את שרה כאשר אמר ויעש' הי' לשרה כאשר דובר:
יל"ד על כפל הלשון וגם למה שינה מלשון רכה ללשון קשות, וה' הוא ובית דינו יל"ע ביאור הדבר, ונ"ל בהקדם יקח נא מעט מים ומתפללין בתפילת גשם זכור הנולד בבשורת יקח נא מעט מים, יש להסביר הענין דמה שאמר אברהם יקח נא היה גם תפילה, וכן משמע המשך הפסוק לפי השיטה דפסוק הקודמת קאי על ה', ובשעה שהיה מקרב אנשים לעבודת השי"ת התפלל עליהם שהקב"ה יערה עליהם רוח טהרה ממרום ושיתרבה כבוד שמים ושזכו לחיים נצחיים, וזהו יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם, וכמו שהתפלל על סדום ועל ישמעאל וכו', וזהו ג"כ בכלל המתפלל בעד חבירו והוא צריך לאותו דבר, כי עיקר תועלת הבנים הוא לרבות כבוד שמים כידוע דברי הריקאנטי שברבי בני מוקיימים מצות קידוש שם שמים, ומזכירים ענין זו בתפילת גשם, וזהו וה' הוא ובית דינו דהיינו המלאכים שראו עבודת אברהם אבינו פקד את שרה כאשר אמר אברהם התפלל עליהם כמבואר בב"ק צ"ב, אבל יש כאן שני ענינים עצם הלידה היה מויקח נא מעט מים, וההריון נקל משום תפילת אבימלך כמבואר בתוס' שם, ויע"ע בתכלת מרדכי ענין מעט מים דקאי על הלימוד שלוקחים ממים כונס כנד מי הים שהקב"ה משגיח על העולם שלא ישטף ממים ומזה יראו מה' כל הארץ, ובמהר"ם ט"ב יום א' דסוכות בענין החילוק בין עובר ושב להולכי דרכים עיי"ש.

ועוד י"ל דיודע האבות הקדושים קידשו אברהם כל כך עד שבטבעם עשו רק רצון השי"ת ולא היו יכולים לעשות דבר שהוא כנגד רצונו, [כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו], וכמו שמצינו בעקידת יצחק כ' וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו, דלכאורה קשה אם לוקחין דבר למה צריך לכתוב ששלח את ידו הלא אי אפשר ליקח בלי שליחת יד, אלא הכונה הוא שאבריו של אברהם היו יכולים לעשות רק רצון ה' וכאן לא היה רצון ה' שישחוט את בנו, ממילא אבריו של אברהם לא עשאו ממילא הקיחה של המאכלת רק אברהם היה צריך לעשות פעולה מיוחדת כנגד טבעו לשלח את ידו וליקח את המאכלת, וכן מצינו במשה רבינו וירם משה את ידו ויך את הסלע, דג"כ קשה הלא אי אפשר להכות בלי הרמת יד, ולמה הוצרך לכתוב וירם משה את ידו, אלא כיון שהיה נגד רצון השי"ת לא עשה זאת מטבעו רק הוצרך להרמת יד מיוחדת, וכיון שהביא מים לרוחץ רגליהם כי חשב שהם ערביים אבל האמת היה שהם לא היו ערביים וממילא לא היה רצון השי"ת בקיחת מים לרחיצת רגליהם, אמנם הוא לא הבין הענין כי סוכ"ס חשב שהם ערביים, לכן עשה ע"י שליח, אבל בעצמו לא היה יכול לעשותו דבר שאינו רצון השי"ת.

איתא בב"מ דף פ"ו: כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו וכל מה שעשה אברהם ע"י שליח עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח, א] ואל הבקר רץ אברהם – ורוח נסע מאת ה', ב] ויקח המאה וחלב – הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ג] והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו – הנני עומד לפניך שם על הצור, ד] ואברהם הולך עמם לשלחם – וה' הולך לפניו יומם, אבל מה שאמר ע"י שליח יקח נא מעט מים שילח להם ע"י שליח שנאמר והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם.

עוד איתא במדקס [פמ"ח] דשלשה מלאכים נדמה לו לאברהם א' ברמות סדקי [מוכר פת] והשני כדמות נוטי [ספן] וא' כדמות ערבי, וז' נספר לוי תורה דמבואר בגמ' חולין דף צ"א דרחבו של מלאך הוא שני אלפים פרסי, ובפסחים דף צ"ד מבואר דהעולם הוא שיחא אלפי פרסי, וכתב שם תוס' דשליש העולם הוא ים שלישי מדבר ושליש ישוב, וממילא מוכן דמלאך א' נדמה כספן כנגד הים וא' כערבי יושבי מדבריות וא' כמוכר פת לישוב העולם. "והנה שלשה" בגימטריא "אלו מיכאל גבריאל ורפאל"

ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באוהל:

שמעתי שהמלאכים בשמים ידעו שיש צדיק גדול בעולם הזה המקיים את כל הבריאה [כמאמר חז"ל על בהבראם בזכות אברהם], וכשירדו לעולם חשבו שימצו את אברהם עוסק בנסתרות ודברים נשגבים, וכאן ראו שהוא רץ אל הבקר ויקח המאה וחלב, ועוסק בעניני גשמיות, חשבו שהוא צדיק נסתר, ורצו לשאול את אשתו שרה אולי היא תגיד להם מגדלות של אברהם, אמר להם אברהם שגם שרה באוהל, היא ג"כ צנועה ולא תגיד מדברים הנסתרים שביניהם.

והי' פקד את שרה:

חסידים מספרים שבתה של הרה"ק מקאמינא ז"ל לא היתה לה זרע של קיימא, פעם א' הגיע לעיר הרה"ק מבארשיד זצ"ל ואביה שליחה אצלו לקבל ברכה, השיב לה הרבי יש סגולה גדולה ונפלאה להיוושע בבנים, והוא להיות בשמחה גדולה תמיד, ויש לי ראייה מן התורה מן הנביאים ומן הכתובים, מן התורה דכתיב ותצחק שרה בקרבה ואח"כ וה' פקד את שרה, מן הנביאים דכתיב רני עקרה, מן הכתובים דכתיב מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה, היא היתה חכמה גדולה ושאלה א"כ למה היה טענה על שרה שצחקה הלא עשתה סגולה אמיתית להיות בשמחה, השיב לה הרבי אמת שהסגולות מועילות אבל זה רק כשמקבלים ברכה מצדיק צריכים סגולות, אבל אם הקב"ה בעצמו מבטיח אין צורך לסגולות אפילו לסגולה זו, רק להאמין ולבטוח שיקיים דיבורו.

ג'רש' את האמה הזאת ואת בנה:

החפץ חיים מסביר ששרה רצתה לגרש את ישמעאל כדי שלא ילמד יצחק ממעשיו הרעים, ואברהם חשב להיפוך שיהיו

לע"נ

הרה"ח ר' דוד אליהו בן הרה"ח ר' יוסף חיים גינזוואלד זצ"ל

לע"נ

הרה"ח ר' בנימין גייטש בן הרה"ח ר' ישראל חזקוני זצ"ל

צנית יוסף הלכות שבת סימן רצ"ב הביא על התפילה שאנו אומרים במנחה אתה אחד ושמן אחד וכו' אברהם יגל יצחק ריבן שאיתא במדרש שכשאמר אברהם ליצחק השה לעולה בני מיד ריבן יצחק ואמר שירה ומה שירה אמר שירה על קרבן, ונראה ענין השירה בהקדם הגמ' חולין צ"א: אין מלאכי השרת אומרים שירה עד שישראל אומרים שירה למטה שנאמר בן יחד כוכבי בוקר [פרשי"י ישראל המשולים לכוכבים] והדר ויריעו כל בני אלקים, ובחגיגה דף י"ב: איתא שבעולם הנקרא מעון מלאכים חשות ביום וישראל אומרים שירה, שנאמר יומם יצוה ה' חסדו וגו', והענין הוא כי בני ישראל המתגברים על יצרם ויש להם נסיונות ואעפ"כ דבקים בהשי"ת זה דרגה יותר גבוה ממלאכים, ולכן אמר יצחק שירה שנתעלה בדרגה יותר גבוה ממלאכים, וכמבואר בגמ' חגיגה שם כל העוסק בתורה בעוה"ז שדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד לעוה"ב שדומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו,

וי"ל דלכך אמר ולך לך אל ארץ המוריה ודרשו חז"ל שמשם יצתה הוראה לעולם, דכ' כי יפלא ממך דבר בין דם לדם וגו' דברי ריבות בשערה וקמת ועלית אל המקום דהיינו מקום המקדש ששם היה ההכנעה גמורה לרצון הבורא ית"ש, בזה נתעלה לדרגה יותר גבוה ממלאכים. מקום המקדש כולל מקום יצרת האדם עפר מן האדמה קאי על מקום המקדש וגם ענין המים התחתונים שבכו ובאמת יורדים לתהום כי אנא מפניך אברה וכו'.

מהרי"ל דסקין ושחט אותו על ירך המזבח שיצחק נשאר על העקידה עד שנגמר כל עבודת האיל שאם ימצא פסול ישתמשו עוד ביצחק וזה נקרא בלבב שלם, ולכן לא היה מקום על המזבח ואח"כ כל הקרבנות נשחטו על ירך, להזכיר מה שנשאר יצחק על העקידה.

תפילת אברהם לסדום היתה תפילה ארוכה עבור רשעים וחזר עליה כמה פעמים, וגם לא הצליח בתפילתו, אעפ"כ התורה מעיד על תפילה זו למען אשר יצוה וגו' ללמד אותנו שיש לפעול עבור כל אדם ואין להתייאש, ואפילו אם אינו מצליח כי סוכ"ס התפילה מתקבלת הפעולה אינו הולך לאיבוד.

ויטע אשל בנבאר שבנע:

ופרש"י שאברהם לימד את העם לברך אחר האכילה, ואולי י"ל טעם הדבר, וגם למה דוקא כאן מבואר הדרך איך הדריך אברהם את העם, י"ל בהקדם מה שמבואר במדרש שכריתת הברית עם אבימלך גרם לעיכוב קניית עיר ירושלים כמבואר בשמואל ב' שדוד לקח את ירושלים וסילק את הצלמים שהעמידו בני היבוסים להראות על כריתת הברית בין אברהם לאבימלך, והטעם שאברהם עשה כן י"ל דהנה בבהמ"ז אנו מזכירים ירושלים ומלכות בית דוד, כי יסודו הוא הכרת הטוב, ועיקר גילוי ההכרה להודות ולהלל בא דוקא ע"י דוד המלך ע"ה, כי בית המקדש הוא מקום שמשגיגים את גדלות הבורא ית"ש, ענין קרבן התקרבות וכו', ולכן המתין אברהם עד דוד, וזהו סוד ברכה אחרונה שלא יהיה בכלל וישמך וישרון ויבעה פכן תאכל ושבעת ושכחת וגו', ולכן אחר אבימלך מזכיר ענין ברכה אחרונה, דברתי גם על חשיבות פסוקי דזמרה ובמיוחד בשת אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך דקאי על שבת קודש בתחילה בואו ונצא בחצר ואח"כ נשבעה בטוב ביתך ענין ושבענו מטוביך שירגיש השובע בא מטוביך וזהו ענין אמירת נשמת.

ויטע אשל בנבאר שבנע:

ענין אכילה ושתייה בעת חתונה כי כבר ביארנו ענין ויטע אשל שנתחדש ענין התפילה בעת אכילה ושתייה ששם רואים השגחת הבורא ובזה חלוק ישראל לישמעאל, ולאחר אבימלך ושבע כבשות שלא נתבטלו עד שבא דוד בירושלים מקום אכילת בשר ומעש"ש לפני ה"א ושמחת וכו', וזה שייך בחתונה ודוקא ביצחק ויעקב ולא מציינו שום אריכות אודות שרה ורבקה כי עדיין לא נתחדש ענין זו, ואכלת אוכל ושבוע והללתם וגו' ולא יבושו עמי לעולם.

ויקרא שם בשם ה' קל עולם:

ונפש"י ענין הברכות למי שאמר והיה העולם ולמה דוקא כאן לפי שמזכיר מקודם והכיר אברהם את עבדי אבימלך על גזילת באר המים אבימלך חסרון הכרת הטוב למה שעשה אברהם בשבילו, וכן הוא ענין הברכות ע"י ברכות ל"ה שאכילה בלי ברכה היא גזילה וגזול מכנסת ישראל, ופעם הראשון שהוזכר תיבת גזל בתורה היא כאן. כספ"ס החינוך שענין המלך בברכה שהקב"ה המלך להזמין הטובה למה שצריך לו וכל הנאה שיש לאדם הוא בהשגחה פרטית.

איל "אחרי" נאחז בסבך:

קשה למה כ' אחר, אלא ידוע שעקידת יצחק עומד לבני ישראל לכל הדורות ואברהם אבינו ראה ברוח קדשו חטא העגל ורצה שעקידת יצחק יגן לזה, והנה האותיות אחר סבך הם עגל [אחר ס' ע' אחר ב' ג' אחר ר' ל'] והתפלל שזה יהיה כפרה על חטא העגל שהוא אחר סבך כנ"ל.

כפתי לר"א פל"א איתא שבשעת העקידה פרחו נשמתו של יצחק ואח"כ חזרה לתוך גופו, פתח ואמר בא"י מחיה המתים, ונתקיים מה שאמר לו הקב"ה והעלהו לעולה, כי באמת היה קרבן רק קרה נס, ולפי"ז אצל"ל כמו פרש"י שאמרו לו העלהו אבל לא לשחטו.

כספר אול"י חייס מביא שבשעה שחתמו החרם כנגד החסידים באו להגר"ח מוולוז'ין ז"ל שגם הוא יחתום על החרם, וסירב בהחלט וטענו אתו הלא רבו הגר"א היה מתנגד להם, אמר הגר"ח הקב"ה ציוה לאברהם אבינו להעלות בנו יצחק לעולה ולשחטו, ציווי זה נתן הקב"ה בעצמו, כי כל זמן שלא שומעים מהקב"ה בעצמו רק על ידי שליח אפילו מלאך, אסור לפגוע לרעה בשום יהודי, אבל על שלא ישחוט היה מספיק מלאך.

נחלקו מדרשי חז"ל מתי היתה עקידת יצחק לדעת הפסיקתא רבתי היה העקידה ביום א' תשרי ולכן קורין ברה"פ פרשת עקידה, כספ"ס ליקאנטוי וכן משמע זמל"ט תלמודא היה העקידה ביו"ט, ולדעת המדרש בשמות ט"ו י"א היה העקידה בפסח יום הולדת את יצחק.

ונקובץ פרי שי ראוני ממ"א מיזליט שליט"א שכתב חשבון נפלא שאברהם אבינו היה מסופק אם דינו כב"ד או כיש"ר ונפק"מ אם יוכל לעבר שנה שלזה צריכים ב"ד ישראל כמבואר ברמב"ם הל' קידוש החודש, ממילא נקט שני חשבונות, והנה יש י"א ימים בין חודש החמה לחודש הלבנה, ובין מ"ה שנה הכיר אברהם את בוראו, וממילא בהיותו צ"ט שנה יש נ"א שנה, נ"א פעמים י"א הוא תקס"א ימים שזה שנה וחצי, נמצא שבאותה התקופה היה מציאות שחודש ניסן וחודש תשרי יהיה בבת אחת לחומרא ודפח"ח.

ברגשי כבוד והערצה נשגר אנו בזאת ברכת מזל"א טבא מעומקא דליבא, אל מעלת האי גברא יקירא, לב טוב ומיטיב לכל, מעמיד עולמות של תלמידים היושבים על תורה וגמילות חסדים, מלא במדע ובחכמה בתורה וחסידות, שמו הולך לפניו, כבוד ידידנו ר' **דוד צבי ליברמאן** הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו החתן **בנימין** הי"ו עב"ג בשעטו"מ ובמזל"ט

יהא רעוא מן קדם אבוהון דבשמיא שיזכו לבנות בית נאמן בישראל ולבנין עדי עד ויתברכו בבני הגוני, חיי אריכי ומזוני רוויחי, דורות ישרים ומבורכים עוסקים בתורה ובמצוות בנהורא מעליא. אכ"ר

* * *

העלייה לתורה ביום השב"ק בביהמ"ד סאסוב

